

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

**Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van
ondervoeding**

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 1 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

Beschrijving van de indicator

**2d. Aanwezigheid van een multidisciplinair
organisatorisch en klinisch voedingsteam**

Wijzigingen ten opzichte van de vorige versie

Niet van toepassing.

Inhoud

1	Doelstelling die door de Raad wordt nagestreefd	2
2	Motivatie van de keuze van de indicator	2
3	Beschrijving van de indicator	<u>15</u>
4	Tellers en noemers	<u>26</u>
5	Domein	<u>38</u>
6	Communicatie/ Rapportering	<u>48</u>
7	Interpretatie van de resultaten	<u>49</u>
8	Referenties	<u>49</u>
9	Bijlagen	<u>540</u>

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van ondervoeding

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 2 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

1 Doelstelling die door de Raad wordt nagestreefd

Het verminderen van de prevalentie van ondervoeding die onder meer wordt veroorzaakt door een gebrek aan verpleegkundige preventie.

In 2014 zullen alle Belgische ziekenhuizen zich kunnen vergelijken zowel nationaal als internationaal.

De cijfers die verkregen zijn tijdens een nationale enquête in 2008 - 2009 worden via deze indicatorser verfijnd met verspreiding van de screening en multidisciplinaire behandeling van ondervoeding over het ganse land.

Het is de bedoeling dat op termijn een maximum (100%) aantal Belgische ziekenhuizen over een multidisciplinaire organisatorisch en klinische teams zouden beschikken die minstens 3 x per jaar overleg plegen.

2 Motivatie van de keuze van de indicator

Volgens de prevalentiestudie die uitgevoerd door Bocquaert et al. (2009) in 34 Belgische ziekenhuizen (97 verpleegeenheden, 12717 patiënten en 1258 verzorgers) blijkt dat 40% van de ziekenhuizen over een nutritioneel team beschikken.

De gezondheidsbeoefenaars zorgen ervoor dat elke persoon die voedingsondersteuning nodig heeft, gecoördineerde zorg ondersteund door een multidisciplinair team aangeboden krijgt. De samenstelling van een dergelijk team kan wijzigen al naar gelang van de plaats en de lokale bepalingen.

Volgens Bapen (2007) « *biedt een multidisciplinair klinisch voedingsteam dat professioneel en efficiënt werkt een kunstmatige nutritionele ondersteuning aan een minderheid van patiënten die hieraan nood hebben. De bedoeling is immers de metabole en de voedingstoestand van de meest zieke patiënten te optimaliseren.* »

Mis en forme : Néerlandais (Pays-Bas)

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

**Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van
ondervoeding**

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 3 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

In 2001 wordt in een artikel met als titel « Organisation aspects of starting and running an effective nutritional¹ support service » gewezen op het belang voor elk ziekenhuis om **te beschikken over zowel een klinisch als een organisatorisch voedingsteam.**

De leden van het organisatorisch voedingsteam zullen afkomstig zijn uit het ziekenhuismanagement en zal bestaan uit de vertegenwoordigers van de medische directie, de clinici, de keuken, het verpleegkundige departement, de apotheek en andere gezondheidsbeoefenaars (bv. diëtisten, logopedisten). Dit comité zal wijzen op de algemene rol van “goede” voeding binnen de organisatie en zal een bron van informatie en van ondersteuning zijn om de competenties van het klinisch voedingsteam nutritioneel team te begeleiden en te behouden.

De opdrachten zullen de volgende zijn:

- In het ziekenhuis het algemene voedingsbeleid evalueren, ondersteunen en “voorstellen”;
- In het ziekenhuis alle aspecten van de voeding voor zowel ambulante als gehospitaliseerde patiënten controleren en hierover raadgevingen formuleren (de screening van ondervoeding en de evaluatie van de voedingstoestand, hoteldiensten, voedingssupplementen en kunstmatige voeding);
- Het voedingsbeleid afstemmen, ontwikkelen en coördineren in functie van ‘best practises’, literatuur gestoelde richtlijnen, onderzoek en audit;
- Protocollen inzake de preventie en het beheer van ondervoeding mee helpen ontwikkelen, ondersteunen en goedkeuren alsook de toepassing ervan evalueren;
- Registratie van ondervoede patiënten of patiënten met een risico op ondervoeding (en hun preventie) organiseren, de resultaten van de registraties analyseren en verbeteringsacties voorstellen en de toepassing ervan opvolgen;
- De voedingsondersteuning binnen alle eenheden van de instelling “coördineren”;
- De opvoedings- en opleidingsprogramma’s voor al het ziekenhuispersoneel “coördineren”;
- Met de gespecialiseerde eenheden communiceren, indien nodig specifieke voedingsondersteuning aanmoedigen, ondersteunen en “ontwikkelen”;

¹ Managing the Patient Journey through Enteral Nutritional Care Original Research Article
Clinical Nutrition, Volume 25, Issue 2, April 2006, Pages 187-195

P. Howard, C. Jonkers-Schuitema, L. Furniss, U. Kyle, S. Muehlebach, A. Ödlund-Olin, M. Page, C. Wheatley

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

**Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van
ondervoeding**

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 4 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

- Het klinisch voedingsteam ondersteunen dat het voedingsbeleid op de werkvloer uitvoert en dat minstens bestaat uit een verpleegkundige die een deskundige op het vlak van voeding is;
- Een advies geven over de voorziening op het vlak van hoteldiensten voor de patiënten en het personeel in het “ziekenhuis”.

Bij afwezigheid van een organisatorisch voedingsteam kan het directiecomité van het ziekenhuis dat bestaat uit de leden van het ziekenhuismanagement en de vertegenwoordigers van de medische directie, de clinici, de keuken, het verpleegkundige departement, de apotheek en andere gezondheidsbeoefenaars deze organisatorische rol op zich nemen door te wijzen op de rol van de voeding binnen de organisatie. Het directiecomité zal een bron van informatie en van ondersteuning zijn om de competenties van het klinisch voedingsteam team te begeleiden en te behouden.

De opdrachten ervan zullen erin bestaan om de strategie en het beleid op het vlak van de « voeding » in het ziekenhuis voor te stellen, te ondersteunen en te evalueren.

Het klinisch voedingsteam is multidisciplinair samengesteld en zal minsten moeten bestaan uit artsen (inwendige geneeskunde, chirurgen, anesthesisten, intensivisten,...), een verpleegdeskundig voedingsdeskundige, diëtisten en apothekers.

- Dit team werkt dagelijks interdisciplinair met de bedoeling om de expertise van alle actoren te verzamelen teneinde een coherente, optimale, individueel patiëntgerichte en hoogkwalitatieve voedingszorg te verlenen;
- Dit team zal het beheer en de behandeling van de voedingstoestand van de patiënten in de eenheden organiseren en zal in het bijzonder betrokken worden bij een complexe kunstmatige voedingsondersteuning, onder meer parenterale voeding;
- Het team kan de rol van “specialist” hebben voor wat betreft de ondersteuning en coördinatie van enterale en parenterale voeding thuis;
- De operationele focus van het multidisciplinair klinisch voedingsteam nutritioneel team zal erin bestaan te zorgen voor veilige kunstmatige voeding, maar het zal ook een ruimere opvoedingsrol hebben.

De opdrachten zullen de volgende zijn:

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van ondervoeding

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 5 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

- Nauw communiceren met het directiecomité en/of het organisatorisch voedingsteam over hun acties die in de instelling worden gevoerd waarbij minstens 2x /jaar gerapporteerd wordt;
- Opleidingen en onderzoek voor de verpleegkundigen, de studenten geneeskunde, de artsen, de diëtisten, de apothekers en de ziekenhuiskaders op het vlak van de screening van ondervoeding, de evaluatie van de voedingstoestand, de behandeling, het toezicht en de voedingsondersteuning stimuleren en 'aanbieden';
- Gestandaardiseerde zorgpraktijken ontwikkelen en evalueren (bv.: zorg aan centrale veneuze katheters of Port-a-cath, aantal katheter gerelateerde infecties bij parenterale voeding, opvolging van de patiënten met een "gastrostomie");
 - De voornaamste bron van evidence-based informatie zijn voor de behandeling en het beheer van de voedingsondersteuning alsook, op verzoek, in het kader van een multifunctionele aanpak, voedingsadvies geven;
- Evalueren of de voedingsondersteuning geschikt is en advies geven over de alternatieve behandelingsopties in het bijzonder in het kader van de opvolging van de patiënten die enterale en parenterale voeding krijgen of bij de overgang tussen enterale en parenterale "voeding";
- De teams op het terrein ondersteunen, begeleiden en helpen .

Uit de nationale meting van 2008-2009 blijkt het volgende:

- Weinig ziekenhuizen hebben dit soort organisatie geïmplementeerd;
- 13,4% van de voedingsproblemen worden behandeld door het nutritioneel team;
- 50,5 % van de voedingsproblemen worden behandeld door de diëtiste;
- 33,3% van de voedingsproblemen op de intensieve zorgen en 20 % in de psychiatrie worden door een arts opgelost;
- 40,4% van de voedingsanamneses worden bij de opname gerealiseerd door een verpleegkundige;
- Diezelfde studie beveelt de aanwezigheid van een organisatorisch voedingsteam en een multidisciplinair klinisch voedingsteam aan teneinde het preventie- en ondervoedingsbeleid in de instelling voor te bereiden en te ondersteunen.

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van ondervoeding

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 1 van 10
Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.			

3 Beschrijving van de indicator

Type indicator	Structuurindicator
Beschrijving	<p>De aanwezigheid van een <u>organisatorisch voedingsteam</u> wordt aanbevolen teneinde het “voedingsbeleid” in de instelling uit te bouwen te ondersteunen en te evalueren.</p> <p>Het organisatorisch voedingsteam zal minstens bestaan uit vertegenwoordigers van de medische directie, de klinici, de keuken, het verpleegkundige departement, de apotheek en andere gezondheidsbeoefenaars (bv. diëtisten en logopedisten).</p> <p>Deze rol kan ook worden verzekerd door het directiecomité van de instelling.</p> <p>De aanwezigheid van een <u>multidisciplinair klinisch voedingsteam</u> wordt aanbevolen om het beheer en de nutritionele behandeling van de patiënten in de eenheden te organiseren en de bijdragen van elk van de specialiteiten met het oog op een kwaliteitsvolle en coherente nutritionele ondersteuning te coördineren.</p> <p>Het team zal minstens bestaan uit een arts, een diëtiste, een verpleegkundige die verpleegdeskundige voeding is, een apotheker en een keukenverantwoordelijke(optioneel)</p>

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

**Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van
ondervoeding**

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 2 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

4 Tellers en noemers

**Indicator « Aanwezigheid van een organisatorisch nutritioneel
stuurcomité en een multidisciplinair klinisch nutritioneel team »
(FRKVA 2d)**

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

FRKVA 2d = 2d1 + 2d2 + 2d3 + 2d4 + 2d5 + 2d6

6

Teller 1	Bestaat er op 31/12/2013 in uw instelling een <u>organisatorisch voedingsteam</u> ?
Noemer	/
Antwoord 2d1	Ja = 1 Neen = 0

Teller 2	Verschilt dit comité van het directiecomité in 2013 ?
Noemer	/
Antwoord 2d2	Ja = 1 Neen = 0

Teller 3	Heeft dit comité minstens 3x in 2013 vergaderd?
Noemer	/
Antwoord 2d3	Ja = 1 Neen = 0

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

**Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van
ondervoeding**

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 3 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

Teller 4	Bestaat er op 31/12/2013 in uw instelling een <u>multidisciplinair klinisch voedingsteam</u> ?
Noemer	/
Antwoord 2d4	Ja = 1 Neen = 0

Teller 5	Heeft dit team minstens 4x in 2013 overlegd?
Noemer	/
Antwoord 2d5	Ja = 1 Neen = 0

Teller 6	Indien uw instelling niet beschikt over een organisatorisch voedingsteam, maar beschikt over een multidisciplinair klinisch voedingsteam, heeft dit team minstens 2x in 2013 met het directiecomité vergaderd?
Noemer	/
Antwoord 2d6	Ja = 1 Neen = 0

5 Domein

- ☒ Zorgkwaliteit ☒ Veiligheid van de patiënt ☒ Tevredenheid Patiënt
☐ Tevredenheid Personeel

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van ondervoeding

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 4 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

6 Communicatie/ Rapportering

Verantwoordelijke	Directeur Verpleegkundig Departement
Communicatiewijze	Elektronisch via Excel-bestand
Doelstelling van de rapportering	Benchmark
Periodiciteit	Jaarlijks
Datum van opstarting	2013

7 Interpretatie van de resultaten

Om welke reden(en) zou uw resultaat niet "even goed" zijn als in andere instellingen?

De redenen die het ontbreken van een dergelijk team in uw instelling verklaren, kunnen de volgende zijn:

- Een gebrek aan voedingsondersteuning bij de ontwikkeling van deze teams en/of comités;
- Het gebrek aan motivatie van het één of ander lid om deel te nemen aan dergelijke teams en/of comités;
- Het gebrek aan human resources op het vlak van kwaliteit en kwantiteit en/of middelen om deze teams en/of comités te kunnen ontwikkelen en te doen functioneren.

8 Referenties

Bocquaert, I., Dardenne, O., Lopez Hartmann, M., Jacquemin, P., Vanderwee, K., Geurden, B., Gobert, M., & Defloor, T. (2009). Begeleiding Voedingsteams. Brussel: Federale Overheidsdienst, Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. (150p)

Daem, M., Courtens, A., Van Durme, T., Bocquaert, I., Gobert, M., Defloor, T. (2008). De implementatie van de evidence – based aanbevelingen met het oog op een optimalisering van de nutritionele behandeling van de patiënten

Federale Raad voor de Kwaliteit
van de Verpleegkundige Activiteit

Conseil Fédéral pour la Qualité
de l'Activité Infirmière

Indicatoren voor de screening en de multidisciplinaire behandeling van ondervoeding

Identificatienummer FRKVA 2d	Versie Nummer 0.9	<u>10/02/2015</u> 04/09/2013	Pagina 5 van 10
---------------------------------	----------------------	---	--------------------

Multidisciplinair organisatorisch en klinisch voedingsteam.

in de geriatrie: een onderzoeksactie. Brussel: Federale Overheidsdienst, Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Guidelines European Society for Clinical Nutrition and Metabolism (Esen, 2006).

Landelijke Prevalentiemeting Zorgproblemen (2010). Universiteit Maastricht ; Caphri School for Public Health and Primary Care, Departement of health Care and Nursing Science.

Nationaal Voedings- en Gezondheidsplan. Groep van wetenschappelijke experts: aanbevelingen voor de screening en de evaluatie van ondervoeding.

CLINICAL PRACTICE GUIDELINES Nutritional support strategy for protein-energy malnutrition in the elderly (GUIDELINES HAS Haute Autorité de Santé). April 2007.

BAPEN: Advancing Clinical Nutrition : Organisation of food and nutritional support in hospitals. August 2007. ISBN N° 1899467 06 8.

<http://www.health.belgium.be/eportal/Healthcare/healthcareprofessions/Nursingpractitioners/EvidenceBasedNursing/index.htm>

Managing the Patient Journey through Enteral Nutritional Care Original Research Article
Clinical Nutrition, Volume 25, Issue 2, April 2006, Pages 187-195

P. Howard, C. Jonkers-Schuitema, L. Furniss, U. Kyle, S. Muehlebach, A. Ödlund-Olin, M. Page, C. Wheatley

9 Bijlagen

/